

Literatuur

- Amels-de Groot, J. (2021). *Teachers' capacity to realize educational change through inquiry-based working and distributed leadership* (Thesis). Rijksuniversiteit Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.160149825>
- Andriessen, D. (2014). *Praktisch relevant én methodisch grondig? Dimensies van onderzoek in het hbo* (Openbare les). Hogeschool Utrecht.
- Argyris, C., & Schön, D. A. (1978). *Organizational learning: a theory of action perspective*. Addison-Wesley.
- Astley, W. G., & Zammuto, R. F. (1992). Organization science, managers, and language games. *Organization Science*, 3(4), 443-460. <https://doi.org/10.1287/orsc.3.4.443>
- Babbie, E. R. (2004). *The practice of social research* (10th ed.). Wadsworth/Thomson Learning.
- Bartlett, S., & Burton, D. (2012). *Introduction to education studies* (3rd ed.). SAGE.
- Biesta, G. J. J. (2012). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten: Ethiek, politiek en democratie*. Boom/Lemma.
- Boer, M., van Dorsselaer, S., de Looze, M., de Roos, S., Brons, H., van den Eijnden, R., Monshouwer, K., Huijnk, W., ter Bogt, T., Vollebergh, W., & Stevens, G. (2021). *HBSC 2021: Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Universiteit Utrecht.
- Bolhuis, S. (2016). *Leren en veranderen: Emotie, gedrag en denken* (4e ed.). Coutinho.
- Boselie, P., Noordegraaf, M., & Knies, E. (2017). *Professionele schoolorganisaties: Werken aan goed bestuurd leerculturen*. Universiteit Utrecht, departement Bestuurs- en Organisatiewetenschap.
- Bulterman, J. (2023). *Het lerarentekort. Pleidooi voor vakmanschap*. Amsterdam University Press.
- Bush, T. (2020). Turnaround leadership in education: A restatement of heroic leadership or a flawed concept. *Educational Management Administration & Leadership*, 48(1), 3-5. <https://doi.org/10.1177/1741143219877629>
- Bush, T., & Glover, D. (2003). *School leadership: concepts and evidence* (Report). National College for School Leadership.
- Coburn, C. E., Penuel, W. R., & Geil, K. E. (2013). *Research-practice partnerships: A strategy for leveraging research for educational improvement in school districts* (White paper). William T. Grant Foundation.

- Commissie Positionering Hoger Beroepsonderwijs. (2022). *Focus op professie: Commissie Positionering Hoger Beroepsonderwijs*. Vereniging Hogescholen.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research* (2nd ed.). Sage.
- De Bruin, L., van Gelderen, N., Grotenhuis, N., & Randsdorp, M. (2023). *Kennisagenda voor het hoger onderwijs 2023-2026: De kwaliteit van hoger onderwijs versterken met onderzoek en innovatie*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.
- De Kruijf, B., Edzes, A., van Dijk, J., & Waslander, S. (2022). De samenhang tussen leercultuur en de scholingsdeelname bij organisaties. *Tijdschrift voor HRM*, 25(4), 50-72.
<https://doi.org/10.5117/THRM2022.4.005.KRUI>
- Desjardins, R. (2015). Education and social transformation. *European Journal of Education*, 50(3), 239-244. <https://doi.org/10.1111/ejed.12140>
- Elffers, L. (2023). *De grote (on)gelijkmaker. Onderwijs in een ongelijke samenleving* (Oratie). Universiteit van Amsterdam.
- eLoo. (2024). *Observeren*. Geraadpleegd op 13 maart van <https://eloo.nl/modules/observeren/>
- Erdem, M., İlğan, A., & Uçar, H. İ. (2014). Relationship between learning organization and job satisfaction of primary school teachers. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(1), 8-20.
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (4th ed.). SAGE.
- Fullan, M. (2018). *The principal: Three keys to maximizing impact*. Jossey-Bass.
- Galan Groep. (2021). *Omwille van goed onderwijs: Verkenning scenario's kennisinfrastructuur onderwijs*.
- Grissom, J. A., Egalite, A. J., & Lindsay, C. A. (2021). *How principals affect students and schools. A systematic synthesis of two decades of research* (Research report). The Wallace Foundation.
- Hardus, S., Schellingerhout, R., Reudink, M., van Gerwen, O.-J., & Thewissen, S. (2022). *Verankering van brede welvaart in de begrotingssystematiek. Voortgangsrapportage van de drie gezamenlijke planbureaus*. Centraal Planbureau, Planbureau voor de Leefomgeving, Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. Routledge.
- Hargreaves, A., & O'Connor, M. T. (2019). *Samenwerken aan professionaliteit. Leiders met impact*. Bazalt.

- Harris, A., Elder, Z., Jones, M., & Cooze, A. (2022). Schools as learning organisations in Wales: Exploring the evidence. *Wales Journal of Education*, 24(1), 3-28. <https://doi.org/10.16922/wje.24.1.3>
- Harris, A., & Jones, M. (2018). Leading schools as learning organizations. *School Leadership & Management*, 38(4), 351-354. <https://doi.org/10.1080/13632434.2018.1483553>
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: a synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.
- Hattie, J. (2023). *Visible learning, the sequel: a synthesis of over 2,100 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.
- Hernandez-Aguilar, C., Dominguez-Pacheco, A., Martínez-Ortiz, E. J., Ivanov, R., LópezBonilla, J. L., Cruz-Orea, A., & Ordonez-Miranda, J. (2020). Evolution and characteristics of the transdisciplinary perspective in research: a literature review. *Transdisciplinary Journal of Engineering & Science*, 11, 158-188. <https://doi.org/10.22545/2020/00140>
- Hogeschool Rotterdam. (2023). *Talent voor transitie: Hoger beroepsonderwijs en praktijkgericht onderzoek voor de samenleving van morgen (Strategische agenda 2023-2028)*.
- Hogeschool Rotterdam. (2024). *Uitvoeringsagenda 2024: Talent voor transitie*.
- IBO Sturing op kwaliteit van onderwijs. (2022). *Koersen op kwaliteit en kansengelijkheid*.
- Inspectie van het Onderwijs. (2023). *De Staat van het Onderwijs 2023*. Inspectie van het Onderwijs.
- Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J., & Turner, L. A. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(2), 112-133. <https://doi.org/10.1177/1558689806298224>
- Kenniscentrum Talentontwikkeling. (2020). *Succesvol talent ontwikkelen: Vierjarig strategisch onderzoeksplan Kenniscentrum Talentontwikkeling 2020-2023*. Hogeschool Rotterdam.
- Kessels, J. W. M. (2021). Gespreid leiderschap als voertuig voor diversiteit in professionele schoolteams. In H. Bijlsma & M. Keyser (Eds.), *Erken de ongelijkheid: De kracht van diversiteit in onderwijsteams* (pp. 88-98). Pica.
- Klassen, R. M., & Chiu, M. M. (2010). Effects on teachers' self-efficacy and job satisfaction: Teacher gender, years of experience, and job stress. *Journal of Educational Psychology*, 102(3), 741-756. <https://doi.org/10.1037/a0019237>
- Klatte, E., Visser, K., Theeuwes, S., Wassenaar, T., & van Veen, T. (2019). *Grip op studiesucces: Adviesrapport studiesucces*. Hogeschool Rotterdam.

- Kools, M. (2020). *Schools as learning organisations: The concept, its measurement and HR outcomes* (Thesis). Erasmus University.
- Kools, M., Stoll, L., George, B., Steijn, B., Bekkers, V., & Gouédard, P. (2020). The school as a learning organisation: The concept and its measurement. *European Journal of Education, 55*(1), 24–42. <https://doi.org/10.1111/ejed.12383>
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2020). Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management, 40*(1), 5–22. <https://doi.org/10.1080/13632434.2019.1596077>
- Major, L. E., & Briant, E. (2023). *Equity in education: Levelling the playing field of learning. A practical guide for teachers*. John Catt.
- Major, L. E., & Higgins, S. (2019). *What works? Research and evidence for succesful teaching*. Bloomsbury.
- Marsick, V. J., & Watkins, K. E. (2003). Demonstrating the value of an organization's learning culture: The dimensions of the learning organization questionnaire. *Advances in Developing Human Resources, 5*(2), 132–151. <https://doi.org/10.1177/1523422303005002002>
- März, V. (2012). *It takes two to tango: Structuring actors and acting structures in the implementation of educational innovations*. KU Leuven.
- Marzano, R. J. (2003). *What works in schools: Translating research into action*. ASCD.
- Marzano, R. J., Waters, T., & McNulty, B. A. (2005). *School leadership that works: From research to results*. ASCD.
- Meelissen, M. R. M., Maassen, N. A. M., Gubbels, J., van Langen, A. M. L., Valk, J., Dood, C., Derks, I., In 't Zandt, M., & Wolbers, M. (2023). *Resultaten PISA-2022 in vogelvlucht*. Universiteit Twente. <https://doi.org/10.3990/1.9789036559461>
- Mentink, R. (2023). *De 'beliefs' van schoolleiders bij gespreid leiderschap: Over zelfbegrip van de schoolleider* (Proefschrift) Universiteit Utrecht. <https://doi.org/https://doi.org/10.33540/1815>
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis. A methods sourcebook* (3rd ed.). Sage.
- Ministerie van OCW, Vereniging Hogescholen, & Regieorgaan SIA. (2019). *Verkenning praktijkgericht onderzoek op hogescholen*.
- Mourshed, M., Chijioke, C., & Barber, M. (2010). *How the world's most improved school systems keep getting better*. (Report). McKinsey & Company.
- Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. (2022). *Kennisagenda voor het onderwijs*.

- Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek, & PO-Raad. (2018). *Samen onderzoeken werkt! Werkplaatsen onderwijsonderzoek; brug tussen onderzoek en praktijk*.
- Neeleman, A. (2019a). *School autonomy in practice: School intervention decision-making by Dutch secondary school leaders* (Thesis). Universitaire Pers Maastricht. <https://doi.org/https://doi.org/10.26481/dis.20190628mn>
- Neeleman, A. (2019b). *Schoolleiders en schoolautonomie: ambities, drijfveren en verantwoording*. Geraadpleegd op 13 januari 2014 van <https://annemarieneeleman.com/wp-content/uploads/2013/06/Neeleman-2019-Schoolleiders-en-schoolautonomie.pdf>
- Neeleman, A. (2019c). The scope of school autonomy in practice: An empirically based classification of school interventions. *Journal of Educational Change*, 20(1), 31-55. <https://doi.org/10.1007/s10833-018-9332-5>
- Nijland, F., van Bruggen, J., & de Laat, M. (2017). *Kennisbenutting in het onderwijs: Een literatuurstudie*. Expertisecentrum Beroepsonderwijs.
- Onderwijsraad. (2018). *Een krachtige rol voor schoolleiders*. (Advies. Registratienummer: 20180110/1128).
- Onderwijsraad. (2021). *Jaarverslag 2021*.
- Organisation for Economic Co-Operation and Development. (2016). *What makes a school a learning organisation? A guide for policy makers, school leaders and teachers*.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2018). *Education at a Glance 2018: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/eag-2018-en>
- Örtenblad, A. (2002). A typology of the idea of learning organization. *Management Learning*, 33(2), 213-230. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/1350507602332004>
- Poell, R. F. (2012). Lerende organisatie. In P. R. J. Simons & M. Ruijters (Reds.), *Canon van het leren* (pp. 349-360). Lemma.
- Poelmans, P. (2023). *Bouwen aan motiverende leeromgevingen* (Lectorale rede). Hogeschool Rotterdam Uitgeverij.
- Prins, C., Brom, F., Keizer, A.-G., El-Dardiry, R., & Vonk, L. (2024). *Toekomstgericht beleid: Perspectieven en agenda's uit het werk van de WRR*. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.
- Ramaley, J. A. (2014). The changing role of higher education: Learning to deal with wicked problems. *Journal of Higher Education Outreach and Engagement*, 18(3), 7-22.
- Razali, M. Z. M., Amira, N. A., & Shobri, N. D. M. (2013). Learning organization practices and job satisfaction among academicians at public university. *International Journal of*

Social Science and Humanity, 3(6), 518–522.
<https://doi.org/10.7763/IJSSH.2013.V3.295>

- Reynolds, D., & Neeleman, A. (2021). School improvement capacity: A review and a reconceptualization from the perspectives of educational effectiveness and educational policy. In A. Oude Groote Beverborg, T. Feldhoff, K. Maag Merki, & F. Radisch (Eds.), *Concept and design developments in school improvement research: Longitudinal, multilevel and mixed methods and their relevance for educational accountability* (pp. 27–40). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-69345-9_3
- Rittel, H. W. J., & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Sciences*, 4, 155–169.
- Ros, A. (2022). *De school als lerende organisatie [Themabeschrijving voor de Kennisagenda voor het onderwijs]*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.
- Ros, A., & Schenke, W. (2023). *Leidraad werken aan onderwijsverbetering in het voortgezet onderwijs: Evidence-informed naar een lerende organisatie in het voortgezet onderwijs - Weten wat werkt en waarom*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.
- Rotmans, J. (2014). *Verandering van tijdperk: Nederland kantelt*. Aeneas.
- Rozendaal, J. S. (2023). *Samen onderzoekend werken aan onderwijskwaliteit: Praktijkprofessionals aan het roer? (Lectorale rede)*. Hogeschool Rotterdam Uitgeverij.
- Saab, N. (2022). *Technologie in het onderwijs [Themabeschrijving voor de Kennisagenda voor het onderwijs]*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.
- Scheerens, J. (2016). *Educational effectiveness and ineffectiveness: A critical review of the knowledge base*. Springer.
- Schenke, W. (2023). *Oog voor elkaar: Op koers met leiderschap in waardengericht werken (Lectorale rede)*. Penta Nova.
- Schleicher, A. (Ed.). (2012). *Preparing teachers and developing school leaders for the 21st century: Lessons from around the world*. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/9789264174559-en>.
- Schön, D. (1983). *The reflective practitioner. How professionals think in action*. Routledge. (1983)
- Senge, P. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Doubleday.

- Senge, P., Cambron-McCabe, N., Lucas, T., Smith, B., Dutton, J., & Kleiner, A. (2001). *Lerende scholen: Het Vijfde Discipline-handboek voor onderwijzers, ouders en iedereen die betrokken is bij scholing*. Academic Service.
- Shen, J., Wu, H., Reeves, P., Zheng, Y., Ryan, L., & Anderson, D. (2020). The association between teacher leadership and student achievement: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 31(100357).
<https://doi.org/10.1016/j.edurev.2020.100357>
- Silins, H. C., Mulford, W. R., & Zarins, S. (2002). Organizational learning and school change. *Educational Administration Quarterly*, 38(5), 613-642.
<https://doi.org/10.1177/0013161x02239641>
- Snoek, M. (2017). The teaching profession in the Netherlands: From regulative structures to collaborative cultures. In J. Heijmans & J. Christians (Eds.), *The Dutch way in education. Teach, learn & lead the Dutch Way* (pp. 91-107). Onderwijs Maak Je Samen.
- Snoek, M. (2020). De teacher leader. In J. Dengerink, J. Onstenk, & J. van der Meij (Reds.), *Leraar. een professie met perspectief. Deel 2: Verbreding en verdieping in het beroep* (pp. 100-111). Ten Brink Uitgevers.
- Snoek, M., Hulsbos, F., & Andersen, I. (2019). *Teacher Leadership. Hoe kan het leiderschap van leraren in scholen versterkt worden?* Hogeschool van Amsterdam.
- Stanford Encyclopedia of Philosophy. (2019). *Agency*. Retrieved 31 March from https://plato.stanford.edu/entries/agency/?trk=public_post_comment-text#ConTheKinAge
- Stevenson, L., Honig, M., & Neeleman, A. (2021). Dutch boards governing multiple schools: navigating between autonomy and expectations. *School Leadership & Management*, 41(4-5), 370-386. <https://doi.org/10.1080/13632434.2021.1945024>
- Supovitz, J. A., D'Auria, J., & Spillane, J. P. (2019). *Meaningful & sustainable school improvement with distributed leadership*. CPRE Research Reports.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (1998). *Mixed methodology. Combining qualitative and quantitative approaches*. Sage.
- Van den Berg, N., Teurlings, C., & Rozendaal, J. S. (2023). Samen onderzoekend werken in een consortium van onderwijs- en onderzoeksprofessionals: verslag van een zelfonderzoek naar de werking als Research Practice Partnership. *Tijdschrift OnderwijsPraktijk Studies*, 1, 1-22. <https://doi.org/10.54657/TOPS.13959>
- Van den Bergh, R., Van der Torre, W., & Van de Ven, H. (2022). *Monitor leercultuur 2022*. Sociaal-Economische Raad en TNO.
https://publicaties.ser.nl/ser_leercultuurmonitor_2022/cover

- Van den Boom-Muilenburg, E., Poortman, C., De Vries, S., Schildkamp, K., & Van Veen, K. (2021). *Leiderschap voor onderwijsontwikkeling: Van idee naar duurzame PLG*. Phronese.
- Van der Auweraert, A., & Hommersom, S. (2018). *Passend onderzoek in het hbo. Diversiteit aan onderzoeksbenaderingen*. Avans Hogeschool.
- Van der Meer, M., Ritzen, H., Scheerens, J., & Stevens, R. (2023). Onderzoek in het MBO: Een exploratieve verkenning van de ontwikkeling van practoraten in het MBO. *Tijdschrift OnderwijsPraktijk Studies*, 1, 1-21. <https://doi.org/10.54657/TOPS.14391>
- Van der Pluijm, M. (2024). *Voor ieder kind een stevig taalhuis: Samenwerken aan een taalrijke omgeving voor jonge kinderen* (Lectorale rede). Hogeschool Rotterdam Uitgeverij.
- Van Tartwijk, J. (2022). *Kwalificaties van toekomstige leraren en de kwaliteit van hun opleiding. Themabeschrijving voor de Kennisagenda Onderwijs*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.
- Van Wessum, L., & Verheggen, I. (2018). *Leiding geven aan een lerende school: welke vragen heb jij vandaag gesteld?* Gompel & Svacina.
- Verbiest, E. (2002). *Collectief leren in schoolorganisaties* (Lectorale rede). Fontys Hogescholen.
- Verbiest, E. (2010). Op weg naar nieuw onderwijskundig leiderschap. *School en begeleiding: Personeel en Organisatie*, 25, 17-28.
- Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving. (2024). *Onderwijs voor het leven: Koersplan 2024-2028*.
- VO-academie. (2022). *Werken aan een lerende cultuur. Kennisgedreven leiderschap in het onderwijs*. VO-raad.
- VO-raad. (2021). *Op onderzoek uit: Drie scholen op weg naar meer kennisgedreven werken*.
- VO-raad. (2023). *Het verhaal achter de cijfers: Sectorrapportage 2023*.
- Watkins, K. E., & Marsick, V. J. (Eds.). (1996). *In action: Creating the learning organization*. American Society for Training and Development.
- Watkins, K. E., & Marsick, V. J. (1999). Sculpting the learning community: New form of working and organizing. *NASSP Bulletin*, 83(604), 78-87. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/019263659908360410>
- Watkins, K. E., & O'Neil, J. (2013). The dimensions of the learning organization questionnaire (the DLOQ): A nontechnical manual. *Advances in Developing Human Resources*, 15(2), 133-147. <https://doi.org/10.1177/1523422313475854>

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2013). *Naar een lerende economie: Investeren in het verdienvermogen van Nederland*. Amsterdam University Press.

Yang, B., Watkins, K. E., & Marsick, V. J. (2004). The construct of the learning organization: Dimensions, measurement, and validation. *Human Resource Development Quarterly*, 15(1), 31-55. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/hrdq.1086>

Zuiker, I., Schot, W., Oomen, C., de Jong, A., Lockhorst, D., & Klein, T. (2018). *Succesvolle werkplaatsen: wat is er nodig voor een vruchtbare onderzoekssamenwerking tussen onderwijspraktijk, hogescholen en universiteiten?* Universiteit Utrecht en Oberon.